Republica Moldova

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 87g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a Anexei nr. 3 la Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii

(*formula de reexaminare a pensiei de dizabilitate [nr.2]*)

CHIŞINĂU

19 noiembrie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte,*
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 17 aprilie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 noiembrie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a Anexei nr. 3 la Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de dl avocat Serghei Mocanu, în interesele dlui Alexei Trudov, în dosarul nr. 3-1200/2025, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Ina Pruteanu, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 13 mai 2025, dl Alexei Trudov a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat anularea unui act administrativ, obligarea autorității de a reexamina pensia de dizabilitate accentuată și compensa cheltuielile de judecată.

4. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Serghei Mocanu a ridicat, în interesele dlui Alexei Trudov, excepția de neconstituționalitate a Anexei nr. 3 la Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

5. Printr-o încheiere din 9 aprilie 2026, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[…]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme şi sunt garantate.”

Articolul 16
Egalitatea

„(1) Respectarea şi ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toţi cetăţenii Republicii Moldova sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 47
Dreptul la asistenţă şi protecţie socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare.

(2) Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii sunt următoarele:

Articolul 33
Reexaminarea drepturilor la pensie

„(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

[…]

d) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate;

(3) Reexaminarea dreptului la pensie în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a), b), d) şi e) din prezentul articol se efectuează conform formulelor indicate în anexele nr. 2, nr. 3 şi nr. 4, iar în cazul prevăzut la alin. (1) lit. c) din prezentul articol – conform formulei indicate în anexa nr.2^1.

(4^1) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă/pensie de dizabilitate în condiţiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiţia că pensia calculată este mai mare decât pensia aflată în plată.

[…].”

„[…]

Anexa nr. 3

Formulele de calcul al pensiei de dizabilitate

Pensia de dizabilitate, în raport cu gradul de dizabilitate, se calculează după formulele:

pentru dizabilitate:

severă:

$$P = 0,42 \times V_{av} + \frac{T_t}{T_{max}} \times V_{av} \times 0,1;$$

accentuată:

$$P = 0,35 \times V_{av} + \frac{T_t}{T_{max}} \times V_{av} \times 0,1;$$

medie:

$$P = 0,20 \times V_{av} + \frac{T_t}{T_{max}} \times V_{av} \times 0,1;$$

unde:

P – cuantumul pensiei calculate;

V_{av} – venitul mediu lunar asigurat valorizat, dar care nu poate fi mai mare decât mărimea dublă a salariului mediu pe țară pe anul precedent anului stabilirii pensiei;

T_t – stagiul total de cotizare realizat;

T_{max} – stagiul de cotizare maxim potențial de la vârsta de 18 ani până la vârstele de pensionare stabilite la art. 41 alin. (1), dar nu mai mare de 40 de ani.

[…].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării precizează că indicele „T_{max}” din formula de calcul al valorii dreptului la pensie de dizabilitate reprezintă stagiul de cotizare maxim potențial, calculat de la vârsta de 18 ani până la vârstele de pensionare stabilite la articolul 41 alin. (1), fără a putea depăși 40 de ani. Autorul susține că nu este clar care dintre vârstele de pensionare reglementate la articolul 41 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii trebuie avută în vedere la determinarea indicelui „T_{max}”. În acest sens, autorul sesizării îi solicită Curții să clarifice dacă trebuie avută în vedere vârsta standard de pensionare sau vârsta de pensionare în vigoare la data stabilirii pensiei.

9. Totodată, autorul sesizării susține că indicele „V_{av}” din formula de calcul al valorii dreptului la pensie de dizabilitate reprezintă venitul mediu lunar asigurat valorizat, care nu poate depăși mărimea dublă a salariului mediu pe țară din anul precedent celui în care a fost stabilită pensia. În schimb, în formula de calcul al valorii dreptului la pensie pentru limită de vârstă indicele „V_{av}” este egal cu venitul mediu lunar asigurat valorizat, determinat potrivit anexei nr. 1.

10. Autorul sesizării mai susține că indicele „V_{av}” este determinat în mod diferit în cazul pensiei de dizabilitate și al pensiei pentru limită de vârstă. Astfel, la reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă se ia în calcul întregul venit mediu lunar asigurat valorizat. În schimb, la reexaminarea pensiei de dizabilitate se ia în calcul venitul mediu lunar asigurat valorizat, însă acesta nu poate depăși mărimea dublă a salariului mediu pe țară din anul precedent celui în care a fost stabilită pensia. În opinia autorului, persoanelor cu dizabilități le este aplicat un tratament diferențiat.

11. În sesizare, autorul susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 16, 23 alin. (2) și 47 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea privind sistemul public de pensii, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces și este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie Anexa nr. 3 la Legea privind sistemul public de pensii. Deși autorul excepției contestă în întregime această anexă, argumentele formulate în sesizare vizează doar indicii „T_{max}” și „V_{av}”. Din acest motiv, Curtea își va limita analiza la acești indici din Anexa nr. 3.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză privind controlul legalității unui act administrativ emis de Casa Națională de Asigurări Sociale, obligarea acesteia la reexaminarea pensiei de dizabilitate accentuată și compensarea cheltuielilor de judecată. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția.

17. Autorul excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 16 (*egalitatea*), 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle*) și 47 (*dreptul la asistență şi protecţie socială*) din Constituție.

18. Curtea reiterează că articolul 1 alin. (3) din Constituție comportă un caracter general, reprezintă un imperativ care stă la baza oricăror reglementări și nu poate constitui un reper individual și separat (DCC nr. 175 din 13 decembrie 2022, § 21).

19. Referitor la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea subliniază că această normă nu are o aplicabilitate de sine stătătoare (a se vedea HCC nr. 15 din 9 iulie 2024, § 69). Principiul nediscriminării nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 3 din 24 februarie 2022, § 15). Cu privire la aplicabilitatea articolului 23 din Constituție, care implică adoptarea de către Parlament a unor legi accesibile, clare

şi previzibile, Curtea menționează că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (DCC nr. 52 din 8 aprilie 2021, § 17; DCC nr. 71 din 26 mai 2022, § 19).

20. Articolul 47 alin. (1) din Constituție prevede că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, incluzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că statul dispune de o marjă discreționară largă în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de articolul 47 din Constituție nu le garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Garanțiile sociale nu au un caracter necondiționat, putând fi stabilite condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 8 din 5 ianuarie 2018, § 30).

21. Curtea reține că autorul sesizării critică pretinsa lipsă de precizie a indicelui „T_{max}” din formula de calcul al valorii dreptului la pensie de dizabilitate. Acesta susține că modul în care este definit acest indice în Anexa nr. 3 nu permite stabilirea vârstei de pensionare care trebuie avută în vedere la determinarea valorii sale. În particular, autorul îi solicită Curții să elucideze dacă, la reexaminarea valorii dreptului la pensie de dizabilitate, trebuie avută în vedere vârsta de pensionare în vigoare la data stabilirii pensiei sau vârsta standard de pensionare.

22. Curtea observă că Anexa nr. 3 la Legea privind sistemul public de pensii stabilește modul în care trebuie determinată valoarea indicelui „T_{max}”. Astfel, „T_{max}” reprezintă stagiul de cotizare maxim potențial, calculat de la vârsta de 18 ani până la vârstele de pensionare stabilite la articolul 41 alin. (1) din Lege, fără a putea depăși 40 de ani. Astfel, textul normei permite identificarea momentului de la care începe calcularea stagiului de cotizare maxim potențial, limita până la care acesta se calculează și a plafonului său maxim.

23. În acest sens, Curtea reține că interpretul legii poate determina semnificația indicelui „T_{max}” pornind de la sensul obișnuit al termenilor utilizați de legislator şi, la nevoie, cu ajutorul consultanței juridice de specialitate. Aşadar, Curtea constată că prevederea atacată nu ridică, sub acest aspect, o problemă de claritate sau de previzibilitate.

24. Referitor la solicitarea de a determina dacă, la reexaminarea valorii dreptului la pensie de dizabilitate, trebuie avută în vedere vârsta de pensionare în vigoare la data stabilirii pensiei sau vârsta standard de pensionare, Curtea precizează că asemenea critici nu intră în sfera sa de competență. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că nu are rolul de a stabili domeniul de aplicare al legii (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 71 din 7 mai 2026, § 33). Totodată, Curtea constată că norma în discuție face referire la vârstele de pensionare prevăzute la articolul 41 alin. (1) din Lege. Prin urmare, le revine autorităților competente și, după caz, instanțelor judecătorești să interpreteze aceste prevederi și să elucideze, pe baza lor, vârsta de pensionare care trebuie avută în vedere la stabilirea valorii indicelui „T_{max}”.

25. Referitor la argumentul sesizării potrivit căruia persoanele cu dizabilități ar fi supuse unui tratament diferențiat ca urmare a modului diferit de stabilire a indicelui „V_{av}”, Curtea precizează că a examinat un

argument similar în Decizia nr. 8 din 30 ianuarie 2025, §§ 28-31. În acea decizie, Curtea a menționat că formulele de reexaminare a pensiei pentru limită de vârstă și a pensiei de dizabilitate sunt diferite și că formula aplicabilă pensiei pentru limită de vârstă nu poate fi extinsă și asupra reexaminării pensiei de dizabilitate, deoarece aceasta din urmă se stabilește gradual, în funcție de pierderea capacității de muncă. Mai mult, aplicarea aceleiași formule ar contraveni principiului potrivit căruia cuantumul pensiei este determinat în funcție de gradul de dizabilitate.

26. Curtea a subliniat că dreptul la pensia de dizabilitate se obține în condiții preferențiale. Legea privind sistemul public de pensii stabilește, în această privință, condiții de pensionare mai favorabile decât cele aplicabile pensiei pentru limită de vârstă. Această diferență justifică instituirea unor condiții distincte și în ceea ce privește exercitarea dreptului la reexaminarea pensiei de dizabilitate. De altfel, egalarea condițiilor de reexaminare aplicabile persoanelor cu dizabilități și celor care beneficiază de pensie pentru limită de vârstă ar fi inechitabilă față de persoanele care dobândesc dreptul la pensie la atingerea vârstei generale de pensionare și ar impune o sarcină excesivă sistemului public de asigurări sociale, cu ignorarea obiectivului distribuirii echitabile a prestațiilor de asigurări sociale (a se vedea HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 92).

27. De asemenea, Curtea a subliniat că legislatorul beneficiază de o marjă discreționară în materia drepturilor sociale, inclusiv în ceea ce privește administrarea sistemului public de asigurări sociale, gestionarea bugetului asigurărilor sociale de stat, precum și elaborarea și implementarea politicilor sociale în acest domeniu. Având în vedere cunoașterea directă a societății și a nevoilor acesteia, legislatorul este, în principiu, mai bine plasat decât Curtea pentru a stabili formulele de calcul aplicabile reexaminării acestor două categorii distincte de pensii.

28. Prin urmare, în lipsa unor elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale și având în vedere că criticile formulate în prezenta sesizare sunt, în esență, similare celor examinate anterior, Curtea reține că atât soluția, cât și considerentele Deciziei nr. 8 din 30 ianuarie 2025 sunt aplicabile și în prezenta cauză.

29. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (3) literele b) și f), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a indicilor „T_{max}” și „V_{av}” din Anexa nr. 3 la Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de dl avocat Serghei Mocanu, în interesele dlui Alexei Trudov, în

dosarul nr. 3-1200/2025, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte **Domnica MANOLE**

Chișinău, 19 noiembrie 2026
DCC nr. 173
Dosarul nr. 87g/2026